

**SŁOWIANIE
A UGROFINOWIE**
KONFERENCJA

**KSIĘGA
ABSTRAKTÓW**
BOOK OF ABSTRACTS

WYDZIAŁ NEOFILOLOGII
UNIWERSYTET WARSZAWSKI
UL. DOBRA 55

FENHUN.WN.UW.EDU.PL

12-13 MAJA 2026
KATEDRA HUNGARYSTYKI

EWELINA BATOR

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Estonii obraz dwoisty. Estetyka i funkcja kontrastu w relacji Marii Dąbrowskiej „U północnych sąsiadów”

Niniejsze wystąpienie będzie stanowiło kontynuację badań nad wspomnieniami z podróży Marii Dąbrowskiej zawartymi w książce „U północnych sąsiadów” prezentowanych podczas ubiegłorocznej konferencji. Tym razem skupię się na obrazie Estonii. Głównym punktem analizy będzie zagadnienie kontrastu jako kluczowego mechanizmu konstytuującego strukturę tekstu literackiego oraz determinującego jego odbiór. Celem referatu będzie analiza opozycji, za których pomocą autorka buduje obraz „północnych sąsiadów”. Przyjęta perspektywa imagologiczna pozwoli potraktować te kontrasty nie tylko jako zabiegi stylistyczne, ale przede wszystkim jako narzędzia kreowania wyobrażeń o „innym” w literaturze podróżniczej.

ZUZANNA BODZIONY

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI

Przedimek jako wyzwanie dla Słowian uczących się języka węgierskiego jako obcego. Analiza inwentarzy podręcznikowych

W języku węgierskim brak jest prostej odpowiedniości pomiędzy typem określoności a formą, za pomocą której można go wyrazić. Na przykład przedimek określony może występować w dwóch skrajnościach, jakimi są określona, pojedyncza referencja specyficzna (*A kutya egész éjszaka ugatott.*) oraz generyczność (*A barátságos kutya csóválja a farkát.*), ale być wykluczonym z niektórych odniesień nieokreślonych, niespecyficznych bądź selektywnych. Dlatego też opanowanie poprawnego użycia przedimków stanowi istotne wyzwanie w rozwijaniu kompetencji gramatycznej podczas nauki języka węgierskiego jako obcego.

Szczegółnej trudności doświadczają w tym zakresie uczący się, których językiem rodzimym jest język słowiański – jako że w grupie tej przedimki nie występują wcale bądź pojawiają się tam elementy o analogicznej roli, ale w postaci sufiksalnej. Dla studentów, którzy, posługując się przedimkami w węgierskim, nie mogą posiłkować się wiedzą ze swojego języka ojczystego, głównym punktem odniesienia – szczególnie na początkowym etapie nauki – pozostają podręczniki. Niezbędna zdaje się zatem analiza zakresu informacji, jakich na ten temat owe publikacje dostarczają.

Wystąpienie ma na celu krytyczną prezentację odnoszących się do przedimków treści popularnych podręczników do nauki języka węgierskiego jako obcego („Halló, itt Magyarország!”, „Hungarolingua”, „Lépésenként magyarul”,

„MagyarOK”). Analiza inwentarzy podręcznikowych bierze pod uwagę miejsce i sposób wprowadzania przedimków, a także zakres opisu różnych ich funkcji. W drugiej z perspektyw uwzględnione zostaną typy określoności wyszczególnione na podstawie publikacji poświęconych określoności w ogóle, a także konkretne konstrukcje gramatyczne, wpływające na użycie przedimka. Analiza wykaże istotne braki w obrębie takich zagadnień jak zależność użycia przedimków od typu zdania, występowania innych determinantów czy możliwości zidentyfikowania obiektu przez odbiorcę.

Treści podejmowane przez podręczniki zostaną również skonfrontowane z przekrojowym spojrzeniem na to, w jaki sposób węgierskie przedimki używane są przez polskojęzycznych studentów hungarystyki UJ. Wnioski dotyczące tego obszaru powstały w oparciu o badania ankietowe, przeprowadzone w ostatnich latach przez autora referatu, i zawierające użycie przedimków w gotowych strukturach gramatycznych, w swobodnie tworzonych tekstach oraz w przekładzie.

GRZEGORZ BUBAK
UNIwersytet Jagielloński

Wielojęzyczność jako narzędzie narracyjne w kinie węgierskim po 1989 roku

Referat podejmuje analizę roli wielojęzyczności w kinie węgierskim w kontekście kulturowym Europy Środkowej, traktowanej jako przestrzeń historycznego współistnienia różnych języków i tożsamości. Punktem wyjścia jest założenie, że język w filmie nie pełni wyłącznie funkcji komunikacyjnej, lecz stanowi istotne narzędzie konstruowania znaczeń, relacji społecznych oraz reprezentacji tożsamości kulturowej.

Celem referatu jest przedstawienie, w jaki sposób kino węgierskie wykorzystuje wielojęzyczność jako element narracyjny i estetyczny oraz jakie funkcje pełni ona w przedstawianiu doświadczeń historycznych i społecznych regionu. Analiza opiera się na wybranych filmach powstałych w ostatnich dekadach, reprezentujących różnorodne strategie artystyczne, m.in. „Saul fia” (2015) László Nemesa, „A napfény íze” (1999) Istvána Szabó, „Delta” (2008) Kornéla Mundruczó, „1945” (2017) Ferenca Töröka oraz „Kontroll” (2003) Nimróda Antala.

W wystąpieniu przyjęto podejście interdyscyplinarne, łączące analizę filmoznawczą, socjolingwistyczną oraz perspektywę badań nad pamięcią kulturową. Pozwala to ukazać wielojęzyczność jako zjawisko funkcjonujące jednocześnie na poziomie struktury filmu, relacji społecznych między bohaterami oraz reprezentacji doświadczeń historycznych.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że wielojęzyczność w kinie węgierskim pełni różnorodne funkcje: może podkreślać relacje władzy i przemocy, budować autentyczność świata przedstawionego, a także odzwierciedlać procesy asymilacji i wykluczenia. W wielu przypadkach język staje się również nośnikiem pamięci

historycznej, przywołując doświadczenia wojny, migracji oraz zmian granic. Wnioskiem z analizy jest stwierdzenie, że wielojęzyczność stanowi istotny element refleksji nad tożsamością Europy Środkowej. Kino węgierskie ukazuje język zarówno jako granicę, jak i obszar kształtowania znaczeń, w którym ujawniają się napięcia między różnymi wspólnotami kulturowymi.

ANNA BUNCLER

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Ekologia po polsku i po fińsku

Tematem tego referatu jest znaczenie słowa *EKOLOGIA* i derywowanych od niego wyrazów: przymiotnika *EKOLOGICZNY*, członu *EKO-* oraz rzeczownika *EKOLOG* w języku polskim i fińskim. Znaczenie słowa *ekologia* w obu językach uległo znacznym przeobrażeniom. Słowo to (z gr. *oikos* 'miejsce, dom' i *logos* 'nauka, słowo'), będące pierwotnie terminem naukowym (i nadal tak funkcjonujące w słownikach) weszło do potocznego użycia, gdzie uzyskało odmienne znaczenie (którego słowniki w większości jeszcze nie odnotowują) i zaczęło funkcjonować w nowych obszarach komunikacyjnych: kulturowym, ideologicznym i ekonomicznym. Podobnym przeobrażeniem semantycznym podległ przymiotnik *ekologiczny*, zyskując nowy sem: „ochrona środowiska naturalnego”, tym razem odnotowywany w słownikach. Jednocześnie znacznie rozszerzył się zasięg użycia tego wyrazu, obejmując szereg różnych pól semantycznych – „od katastrofy przez żywność czy edukację do histerii” (Steciąg 2012: 109), co skłoniło Steciąg do postawienia tezy o semantycznej degradacji tego wyrazu (Steciąg 2012). W referacie przeanalizuję na korpusach polsko- i fińskojęzycznych różne użycia tego wyrazu (oraz członu *EKO-*), aby zbadać jego profile znaczeniowe i porównać je z tymi zaproponowanymi przez Steciąg. Analizie poddam także znaczenia wyrazu *EKOLOG* w obu językach, gdyż wydaje się, że w tym wypadku różnią się one znacznie od siebie. Mój referat będzie w pewnym stopniu polemiką z pracą Steciąg (*Dyskurs ekologiczny w debacie publicznej*, Zielona Góra 2012) oraz uzupełnieniem jej o nowe dane językowe i nowe profile semantyczne.

DÉNES ANDRÁS NAGY

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

EMBASSY OF HUNGARY TO THE REPUBLIC OF LITHUANIA

From Hedvig to Báthory: lasting linguistic, cultural and political legacies emanating from the Jagiellonian era in 14-16th century East Central Europe

During the 14-16 th century, the Jagiellonian era in east central Europe resulted in significant linguistic and cultural exchanges which had a lasting impact on the

political culture of the totality of the region (ranging from South Central European Transylvania all the way to the North Central European Vilnius region). In the 21st century, it is timely to reflect upon the legacy of the Jagiellonians, as in 2026, we shall celebrate the 640th anniversary of the marriage of the founders of the Jagiellonian dynasty: the Buda-born Hungarian princess and titular “king” of Poland of the house of Anjou, Hedvig (Polish: *Jadwiga*, Lithuanian: *Jadvyga*) to the Gediminid Grand Duke of Lithuania, Jogaila (Hungarian: *Jagelló*, Polish: *Jagiełło*). glancing at the surface, if we examine the significant differences in how their names were transliterated into Finno-Ugric Hungarian versus Slavic Polish (or Baltic Lithuanian), we immediately see how great the gap is between our language families. Yet, if we consider the remarkable number of bridging linguistic loanwords, common political concepts, and shared cultural oddities, it may be argued that it was the Jagiellonian era that gave birth to our cohesive, contemporary East Central European region. Indeed, in the year of the 500th anniversary of the battle of Mohács, it is remarkable in our current war-torn era to examine linguistically that our militant vocabularies are filled with loanwords from this era. As we commemorate the 450th anniversary of the election of the Transylvanian Hungarian nobleman István Báthory (Polish: *Stefan Batory*, Lithuanian: *Steponas Batoras*) as King of Poland and Grand Duke of Lithuania – through his marriage to the last Jagiellonian ruler, Anna (Lithuanian: *Ona*) - it is timely to reflect on the humorous misunderstandings and serious linguistic & cultural journeys that occurred betwixt Slavic speakers such as Poles, Finno-Ugrians such as Hungarians & Livonians and Baltic peoples.

ARIANA FABISZEWSKA
UNIwersytet Warszawski

Doświadczenie graniczne w dziecięcych narracjach autobiograficznych: „Pamiętnik dwunastolatka” Gyuli Csicsa i „Dziennik” Reni Knoll

Artykuł analizuje doświadczenie graniczne w dziecięcych narracjach autobiograficznych na podstawie „Węgierskiej rewolucji 1956. Pamiętnika dwunastolatka” Gyuli Csicsa oraz „Dziennika” Reni Knoll, ukazując dwie perspektywy dziecięcego przeżywania sytuacji ekstremalnej w kontekście wydarzeń rewolucji węgierskiej 1956 oraz II wojny światowej. Dziennik Csicsa, prowadzony przez dwunastoletniego chłopca w okresie od października 1956 do marca 1957 roku, ma charakter kronikarski. narrator skrupulatnie dokumentuje przebieg powstania i jego następstwa, opierając się na własnych obserwacjach, relacjach świadków oraz materiałach prasowych. Jako „mały kronikarz” dąży do obiektywizmu i powściąga emocje, koncentrując się na faktach. Jego zapiski dotyczą również codzienności – nauki, zabawy czy ulubionych lektur – co ukazuje, jak doświadczenie historyczne współlistnieje w nich z codziennymi sprawami i zainteresowaniami dziecka.

Dziennik trzynastoletniej Reni Knoll, obejmujący okres od maja 1940 do

września 1941, przedstawia doświadczenie dorastającej dziewczynki w warunkach okupacji i tworzenia krakowskiego getta. W przeciwieństwie do relacji Csicsa nie ma on charakteru kronikarskiego. Jest to dziennik intymny nastolatki, w którym doświadczenie wojny przeplata się z życiem prywatnym, emocjami i problemami typowymi dla okresu dojrzewania. Analiza porównawcza ukazuje odmienne strategie narracyjne oraz sposoby osvajania sytuacji granicznej: zdystansowaną, faktograficzną relację chłopca i bardziej introspektywną, skupioną na codzienności narrację dziewczynki. oba teksty stanowią istotne świadectwa dziecięcego doświadczenia historii i ukazują, jak trauma oraz codzienność współlistnieją w zapisie autobiograficznym.

RYSZARD GRZESIK
INSTYTUT SLAWISTYKI PAN

Zeszyt węgierski „Testimoniów najdawniejszych dziejów Słowian” czyli węgierscy kronikarze o Słowianach

Najnowszy zeszyt przygotowywanej od kilkadziesiąt lat serii wydawniczej „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian. Seria łacińska” poświęcony został źródłom węgierskim. Zamieszczono tam ekscerpty ze średniowiecznych kronik węgierskich, jak również tekstów hagiograficznych, w których znajdują się wzmianki o Słowianach i państwach słowiańskich rozszerzając zakres o fragmenty dotyczące wiedzy średniowiecznych Węgrów o własnej przeszłości. W wystąpieniu przedstawię najpierw dzieje serii greckiej i łacińskiej „Testimoniów”, a następnie omówię tom węgierski: wykorzystane źródła oraz jaki obraz Słowian wyłania się z ekscerptów.

ANNA GRZESZAK
UNIwersytet Warszawski

Czy istnieją najtrudniejsze języki świata? Mit trudnego języka w polskim i węgierskim dyskursie internetowym

Wystąpienie poświęcone jest analizie funkcjonowania mitu najtrudniejszych języków świata w polsko- i węgierskojęzycznej przestrzeni internetowej. Punktem wyjścia jest obserwacja, że choć lingwiści podkreślają względny charakter trudności językowej i brak obiektywnych kryteriów jej pomiaru (por. Anderson, 1998, Fejes, 2010, 2015), pytanie o najtrudniejszy język cieszy się dużą popularnością w dyskursie popularnonaukowym i medialnym.

Materiał badawczy stanowiło 60 tekstów (po 30 w języku polskim i węgierskim), wyłonionych na podstawie wyników wyszukiwania Google dla odpowiednich fraz. Analizie poddano artykuły zawierające rankingi języków lub wskazujące grupy języków uznawanych za najtrudniejsze. Badanie koncentrowało

się na trzech zagadnieniach: 1) które języki są najczęściej wskazywane jako najtrudniejsze, 2) z jaką częstotliwością się pojawiają, oraz 3) jakie argumenty przywołuje się, by uzasadnić ich trudność.

Wyniki pokazują dużą zbieżność między obiema grupami tekstów: najczęściej wymieniane języki to mandaryński, arabski, japoński oraz węgierski. Podobieństwa te wynikają przede wszystkim z powielania anglojęzycznych rankingów, tworzonych z perspektywy użytkowników języka angielskiego, co rzadko bywało wyraźnie zaznaczone w badanych tekstach. Argumentacja dotycząca trudności języków jest w obu przypadkach zbliżona i dotyczy głównie systemu pisma, wymowy oraz ogólnie rozumianej „skomplikowanej gramatyki”.

Wnioski potwierdzają, że mit trudnego języka jest uwarunkowany kulturowo, opiera się na uproszczeniach oraz pełni funkcje społeczne, m.in. związane z postrzeganiem własnego języka jako szczególnie wymagającego.

Bibliografia

Anderson, L.-G. (1998). Some Languages are Harder than Others. W L. Bauer & P. Trudgill (Red.), Language Myths. Penguin Books.

Fejes, L. (2010, październik 25). A legnehezebb és legkönnyebb nyelvek. Nyelv és Tudomány. <https://www.nyest.hu/hirek/a-legnehezebb-es-legkonnyebb-nyelvek>

Fejes, L. (2015, sierpień 17). A 10 legnehezebb nyelv – videóval! Nyelv és Tudomány. <https://www.nyest.hu/hirek/a-10-legnehezebb-nyelv-videoval>

CSILLA HORVÁTH

UNIVERSITY OF HELSINKI

Who helped Trotsky to escape from the Obdorsk prison?

As a consequence of participating in the formation of the first Soviet in Russia in 1905, Leon Trotsky was arrested second time in his life, and the next year he was convicted and sentenced to exile in Siberia. While on route to Obdorsk, the designated place of exile, in Berezovo he managed to escape the convoy of convicts and guards, and eventually made his way out of Russia. This episode of Trotsky's life as well as the detailed escape route he followed are often overlooked in historical works, and they are rarely mentioned in local history research either. The discussion of his travel in Western Siberia is completely missing from Finno-Ugric studies, although the escape route Trotsky was following led through territories inhabited by indigenous peoples speaking Uralic languages.

The presentation aims to map the escape route Trotsky was following and the identity of the persons he met during his journey. The presentation also compares ethnographic data from Trotsky's memoirs with the records of other travellers, with special focus on multilingualism and minority language use of the Uralic languages.

MACIEJ JANOWSKI
INSTYTUT HISTORII PAN

On Shepards, Nobles, Insurgents and Intellectuals: Polish-Hungarian Entangled History

Chciałbym przyjrzeć się możliwościom porównawczej historii Polski i Węgier, odrzucając stereotyp „bratanków”, ale zarazem nie odrzucając myśli, że być może istnieją pewne analogie, których analiza może pomóc w lepszym zrozumieniu historii każdego z krajów. „Entangled history” rozumiem szeroko, zarówno jako badanie wzajemnych krzyżujących się wpływów jak i paralelnych zjawisk wynikających albo ze wspólnej recepcji zagranicznych związków albo z niezależnego wypracowania podobnych rozwiązań w podobnej sytuacji społecznej czy gospodarczej. W tych paralelnych zjawiskach zaś zwracam uwagę zarówno na podobieństwa jak i na różnice. Chciałbym pokazać perspektywy badania porównawczego takich zjawisk jak np. kolonizacja niemiecka/na prawie niemieckim, wołoskie pasterstwo górskie, instytucje samorządu szlacheckiego, struktura nowoczesnego ruchu narodowego w XIX wieku czy myśl polityczna i historyczna XIX i XX wieku (bez pewności, czy choćby najkrótsza charakterystyka tych wszystkich zjawisk będzie możliwa w krótkim czasie przeznaczonym na referat – być może trzeba będzie z niektórymi zrezygnować). Najogólniejsze założenia wstępne byłoby takie, że Polska i Węgry były państwami z silnym stanem szlacheckim, zapewne najsilniejszym w Europie Środkowej i Wschodniej; były też państwami poddanymi silnym wpływom kulturowym Niemiec z jednej, a wschodniego chrześcijaństwa i islamu z drugiej strony; były zarazem krajami strefy tzw. wtórnego poddaństwa. Każde z tych założeń jest dyskusyjne, ale w sumie dają one pewną podstawę do budowy obrazu paralelnego obu państw. Jednak w tym obrazie obok podobieństw, których moglibyśmy się spodziewać, znajdują się liczne różnice, które domagają się – jeśli nie wyjaśnienia, to przynajmniej jasnego przedstawienia. To będzie celem mojego referatu.

JIŘÍ JANUŠKA, ESZTER TAMASKÓ
UNIWERSYTET KAROLA (PRAGA)

Dowcipy fonologiczne parodiujące brzmienie węgierskiego w sąsiednich językach słowiańskich

Specyficznym rodzajem kulturowej refleksji nad kontaktem między językami są tzw. dowcipy fonologiczne, czyli anegdoty, w których używa się słów języka ojczystego, które swoim składem fonologicznym przypominają brzmienie parodiowanego języka obcego (Muñoz-Basols, 2014). W referacie zostaną omówione takie dowcipy na temat języka węgierskiego występujące w języku czeskim, słowackim, polskim,

chorwackim, serbskim i słoweńskim, a także przedstawiona zostanie ich wstępna analiza motywiczna i fonologiczna.

Bibliografia

Muñoz-Basols, Javier. "Phonological Jokes." *Encyclopedia of Humor Studies*, edited by Salvatore Attardo, Sage Publications, 2014, pp. 570–72.

SANTERI JUNTILA

INSTYTUT JĘZYKA ESTOŃSKIEGO

Czy stare słowiańskie zapożyczenia w językach bałtofińskich wywodzą się z języka prafińskiego?

W językach bałtofińskich występuje od 80 do 100 starych zapożyczeń słowiańskich, które świadczą o kontaktach ze Słowianami mniej więcej w latach 700–1200 n.e. Uważa się, że najstarsze zapożyczenia słowiańskie pojawiły się jeszcze w języku prafińskim (prajęzyku wszystkich języków bałtofińskich), ponieważ zasięg występowania niektórych z nich obejmuje wszystkie języki bałtofińskie. Jednak po bliższym przyjrzeniu się warstwa zapożyczeń wygląda zupełnie inaczej na południu i północy Zatoki Fińskiej. W języku fińskim występuje 17 pewnych starych zapożyczeń słowiańskich, które nie mają swoich odpowiedników na południe od Zatoki Fińskiej. W tych językach południowych występuje 14 pewnych zapożyczeń, które nie mają swoich odpowiedników w języku fińskim i innych językach bałtofińskich na północ od Zatoki Fińskiej. Spośród nich jest pięć słów występujących wyłącznie w języku południowoestońskim.

Zastanawiam się, czy w świetle cech fonetycznych, znaczenia i zasięgu zapożyczonych wyrazów nie należałoby jednak wywnioskować, że różne obszary dialektalne języka prafińskiego miały swoje własne kontakty ze Słowianami.

EDYTA JURKIEWICZ-ROHRBACHER

UNIWERSYTET W HAMBURGU

Who can build a longer sentence? Clause combining in Slavic and Finno-Ugric?

In the talk I will compare the recent results on multiply embedded sentences in Finno-Ugric (Jurkiewicz-Rohrbacher & Kehayov 2024) and Slavic data. In contrast to the assumption dominating in linguistic theory that the notion of recursion makes the study of deeply embedded clauses obsolete, it is shown that factors such as syntactic type of clause and type of temporal reference differ significantly in their combining at the different level of the embedding depth.

Bibliografia

Jurkiewicz-Rohrbacher, E.; Kehayov, P. 2024. Deeply embedded clauses in Finno-Ugric: A pilot study on Estonian and Moksha Mordvin. *Finnish Journal of Linguistics*, 37, 105–133.

KAROLINA KACZMAREK

UNIwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Narracje polityczne i medialne na Węgrzech w kontekście wojny w Ukrainie

Narracja rządu węgierskiego wobec Ukrainy, Rosji czy Polski w okresie ostatnich 4 lat wystawiła na dużą próbę dotychczasowe tradycyjnie przyjazne relacje Polski i Węgier. Dla wszystkich stron konfliktu od początku było jasne, że wojna nie toczy się tylko na froncie, ale też w sferze informacji, retoryki i wpływów wynikających z przekazu medialnego. Rosyjska machina propagandowa pracowała pełną parą na długo przed rozpoczęciem wojny. Węgierski rząd próbował balansować między państwami Europy Zachodniej i Rosją, zasadniczo jednak od początku przyjmując narrację antyukraińską i prorosyjską, tłumacząc to ochroną interesów węgierskich, w szczególności ze względu na dostawy źródeł energii, ropy, gazu czy paliwa do elektrowni atomowej. O ile sytuacja Węgier w początkowym okresie mogła stanowić pewną podstawę do zrozumienia przyjętej retoryki, to jednak kolejne kroki Węgier stawały się coraz bardziej sprzeczne ze stanowiskiem większości państw Unii Europejskiej, szczególnie w świetle pojawiających się możliwości zastąpienia dostaw rosyjskich dostawami z innych źródeł, np. z krajów Europy południowej. Sytuacja nabrzmiała po wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych, kiedy to Viktor Orbán, od początku wspierający kandydaturę Donalda Trumpa, po wyborach stał się jego bliskim sojusznikiem. W wypowiedziach publicznych niejednokrotnie dochodziło do przekroczenia granic etycznych, a polscy politycy i dziennikarze zarzucali politykom i mediom węgierskim, że stali się pasem transmisyjnym propagandy rosyjskiej.

ELWIRA KACZYŃSKA

UNIwersytet Łódzki

Słowianie i Ugrofinowie w kronikach Aleksandra Gwagnina

Aleksander Gwagnin (1534–1614) pozostawił po sobie kroniki opisujące nie tylko rozmaite ludy słowiańskie, ale także uralskie. Słowianie i Ugrofinowie sąsiadowali ze sobą już w epoce prehistorycznej. Słowian jako potomków antycznych Sarmatów Gwagnin wywodził znad rzeki Wołgi, od której miano wzięli rzekomo zarówno Wołyńcy, jak i Bułgarzy (Wołgarzy). Podobnie postępował z Węgrami, których także wyprowadzał ze wschodu i uznawał za potomków Jugry (tj. ludów obugryjskich). Węgrzy mieli zasiedlić Panonię w tym samym czasie, jak Bułgarzy (czyli Wołgarzy)

wschodnie Bałkany. Kronikarz opisał liczne ludy ugrofińskie jako poddanych wielkiego księcia moskiewskiego, m.in. Saamów (jako Loppiów), Estończyków (jako Liwonów), Karelów (jako Korrellów), Mordwinów, Maryjczyków (jako Czeremisów), Permiaków, Wogulików, Jugrów i Samojedów. Rozpoznał także liczne ziemie zasiedlone przez plemiona ugrofińskie, m.in. Finlandię, Karelię, Peczorę, Obdorię, Lukomorie. Gwagnin podkreślał wielokrotnie odrębność językową, kulturową, społeczną, a także religijną poszczególnych odłamów ugrofińskich, a nadto Samojedów. Opisał m.in. sposób życia, odżywiania się i polowania plemion ugrofińskich, wyznawaną religię (islam, prawosławie), a nawet ich pierwotne pogańskie wierzenia, np. posąg Złotej Baby (Aurea Anus) stojący gdzieś nad brzegiem dolnego Obu. Dużą partię poświęcił mieszkańcom Peczory, ochrzczonym w 1518 roku. Informacje kronikarskie z XVI wieku (zwł. S. von Herbersteina, A. Gwagnina i M. Bielskiego) wydają się dowodzić, że plemię Peczory reprezentowało jakiś osobny (dziś już wymarły) etnos ugrofiński, co można wykazać na kilku przykładach, por. zwłaszcza peczorskie *semfi* 'gatunek jesiotra' (< ufi. **śampi* 'jesiotr, *Acipenser* L.).

DAMIAN KALETA
UNIwersytet Warszawski

Krótką podróż w czasie. Obraz społeczeństwa w Polsce i na Węgrzech w ostatnim 15-leciu na podstawie analizy słów-kluczy

Celem referatu jest analiza słów-kluczy obecnych w dyskursie publicznym w Polsce i na Węgrzech w latach 2010-2025, wskazywanych przez kapitułę językoznawców w plebiscycie na najważniejsze słowo i antysłowo mijającego roku. Na podstawie analizy słów-kluczy podjęta zostanie próba odpowiedzi na następujące pytania: jakie problemy bądź wydarzenia były przedmiotem dyskursu w obu krajach? Jaki obraz społeczny wyłania się z analizy słów-kluczy? Jak (i czy w ogóle) zmieniło się społeczeństwo polskie i węgierskie w ciągu ostatnich piętnastu lat? Analiza obejmuje zarówno leksemy będące oficjalnymi zwycięzcami plebiscytu, jak i słowa najczęściej wybierane przez internautów.

SAKARI KATAJAMÄKI
FINNISH LITERATURE SOCIETY

Aleksis Kivi's "Seven Brothers" in Translation: Finno-Ugric and Slavic Perspectives

The body of work of the Finnish nineteenth-century playwright, novelist, and poet Aleksis Kivi (1834–1872) offers fertile ground for scholars interested in the history of translation and international linguistic-cultural relations over the past 160 years. The translation history of his work began almost immediately with Gustaf Rancken's

Swedish rendering of an extract from “Kullervo” (1864). More than a century and a half later, new translations of Kivi continue to appear, attesting to his lasting international impact.

This lecture focuses on Kivi’s novel “Seitsemän veljestä” (“Seven Brothers”, 1870), widely regarded as a pioneering work in Finnish literary history and one of the most cherished and frequently translated Finnish novels. The first translations appeared in the early twentieth century: Swedish in 1919, German in 1921, Estonian in 1924, French and Latvian in 1926, followed by English in 1929. Since then, the novel has been rendered into nearly forty languages, many of which have seen multiple subsequent versions.

Building on earlier enumerative bibliographical research, the lecture examines the publication history of “Seven Brothers” translation, with particular emphasis on Finno-Ugric and Slavic languages, including Estonian, Hungarian, and Polish. Translations into other languages are also considered comparatively, highlighting broader patterns in the dissemination and reception of Kivi’s work. This approach sheds light on how the novel has been received, adapted, and reimagined within Finno-Ugric and Slavic literary contexts, offering insights into wider trends in the translation and international circulation of Finnish literature.

JAN KOWALSKI

UNIwersytet Warszawski

Pod ortograficznym butem? Wpływ pisowni rosyjskiej na udmurcką a wpływ pisowni hiszpańskiej na pisownię języka nahuatl

Tematem wystąpienia jest porównanie wpływu ortografii języka dominującego na język zdominowany na przykładzie dwóch par: języka udmurckiego zdominowanego przez rosyjski oraz języka nahuatl zdominowanego przez hiszpański. Wystąpienie skupia się na tym, jak wpływ języka dominującego przekłada się nie tylko na konkretne rozwiązania ortograficzne, ale też na oddawanie struktury fonologicznej i morfologicznej języków zdominowanych. W obu przypadkach języki w omawianych parach są ze sobą niespokrewnione, reprezentują inną budowę typologiczną i charakteryzują się różną fonologią, jednocześnie pozostając ze sobą w silnym, wielowiekowym kontakcie.

MICHAL KOVÁŘ

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

“Obsidio Szigetiana” in Bohemia

Czech reception of the Hungarian baroque heroic epic “Obsidio Szigetiana” (1651) by Nikolas Zrinyi has long been vague and confusing. The story of the defence of

Szigetvár did resonate in the Czech lands. It circulated in school readers and popular narratives about the “Hungarian Leonidas,” and it also found expression in Latin Jesuit drama. In this broader context, “Obsidio Szigetiana” could even be understood as a Central European counterpart to the baroque heroic epic—a genre largely missing from Czech literature. Nevertheless, the poem itself received remarkably little sustained attention in the Czech milieu. This situation is largely due to the absence of a full Czech translation. Only brief passages from the Hungarian original were translated by František Brábek and published in a nineteenth-century periodical, without attracting broader interest. Longer excerpts—translated from Petar Zrinski’s Croatian paraphrase (1661) and translation (1660)—were subsequently presented as representative of both the Hungarian and Croatian early modern versions. As a result, Czech translations diverged in many respects from the Hungarian original and contributed to misleading conclusions about the original poem.

ANTONI PIOTR KUBIAK
UNIwersytet Warszawski

Hard czy soft power? Węgrzy wobec Rusi Zakarpackiej w latach 1989-2026

Swoje wystąpienie chciałbym poświęcić roli Rusi Zakarpackiej w wewnętrznej polityce węgierskiej. Interesować mnie będzie, co i w jaki sposób o tym regionie mówią aktorzy polityczni na Węgrzech. Na początku opiszę w zarysie dzieje obecności węgierskiej na Rusi Zakarpackiej. Zrozumienie relacji, jakie łączyły Węgrów z miejscową ludnością rusińską jest niezmiernie ważne dla tego, by pojąć, skąd kwestia Rusi Zakarpackiej po dziś dzień jest wykorzystywana na potrzeby bieżącej polityki na Węgrzech. W kolejnej części przedstawię założenia węgierskiej polityki względem wspomnianego regionu po upadku komunizmu (wspomnieć należy, że w latach 1944-1989 o ziemiach utraconych przez Węgry nie mówiło się wcale). Szczególny nacisk położę na to, jaki stosunek do tego regionu prezentował Viktor Orbán i jego partia Fidesz. Przyjrę się temu, jak wspomniane środowisko polityczne mówiło o Rusi Zakarpackiej i co nie podobało mu się w polityce Kijowa względem tego regionu. Stanowisko i narrację Fideszu zestawię z narracją węgierskich partii opozycyjnych. Ostatnią część swojego wystąpienia chciałbym poświęcić obecności Rusi Zakarpackiej w węgierskiej przestrzeni medialnej po rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Spróbuję pokazać, w jakich kontekstach pojawia się temat obecności węgierskiej we wspomnianym regionie oraz postawię prowokacyjne pytanie, czy faktycznie rząd Orbána i podległe mu służby specjalne kiedykolwiek rozważały przejęcie Rusi Zakarpackiej w obliczu dezintegracji państwa ukraińskiego.

Przy przygotowywaniu referatu będę korzystał z powstałych dotychczas artykułów naukowych, jak również z węgierskich i ukraińskich doniesień medialnych oraz oficjalnych stron węgierskich instytucji państwowych.

ANDOR MÉSZÁROS
EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY

What is “Czech” in 19th and 20th-century Hungary? The changing image of the Czechs in Hungarian cultural memory

Among the various mental images and imagological constructs formed about our Central European neighbors, it is perhaps the image of the Czechs that has undergone the most significant and multifaceted transformation within Hungarian cultural and historical memory. This presentation explores the evolution of these perceptions from the period of national romanticism and political rivalry in the 19th century through the turbulent shifts of the 20th century.

The paper focuses on the complex heterostereotype of the “Czech”, a construct that is far from monolithic. I argue that this image has transitioned through several distinct phases: from the romanticized Slavic hero and the political and economic rival within the Austro-Hungarian monarchy to the “unknown acquaintance” of the interwar period, and finally to the sympathetic, distant neighbor of the late 20th century.

By employing the methods of imagology and cultural history, I analyze how these shifts were mirrored in—and shaped by—various discursive fields. The research is based on the critical examination of a diverse corpus, including canonical and popular literary texts, contemporary press reports, and official historical narratives. Special attention is paid to the linguistic and cultural markers that define “Czechness” in the Hungarian mind, often serving as a mirror for Hungarian self-definition.

Ultimately, the presentation aims to demonstrate that the changing Hungarian perception of the Czechs is not merely a record of bilateral relations, but a vital component of the broader Central European cultural memory. It reveals how shared spaces, political conflicts, and cultural transfers contribute to a constantly renegotiated changes of identity.

THEKLA MUSÄUS
GREIFSWALD UNIVERSITY

Sarmatia, Masuria, Karelia – why authors create multicultural border-areas

In 1951, the young German writer Siegfried Lenz (1926–2015) published the novel “Es waren Habichte in der Luft” (“There were goshawks in the air”). The novel’s plot is situated in “the Karelian forests” – the Finnish-Russian border region. In this novel, Lenz tells a story of people in the middle of an idyllic landscape, affected, terrorized and seduced by political tensions and ideologies.

Forty years later, in 1991, the Finnish writer Paavo Rintala (1930–1999) published his “Sarmatian Orfeus” (“A Sarmatian Orfeus”). It is an artistic biography of

the German author Johannes Bobrowski (1917–1965), tracing his moral development from naïve young Protestant growing up in Masuria, hopeless witness of German atrocities in World War II, POW in a Soviet labor camp, and eventually a poet.

In both works, the description of the geographical areas – Finnish Karelia in the German novel of the 1950s, Masuria and the Baltic coast in the Finnish novel of the 1990s – is far from precise, but both regions form a fitting background for the characters' development and their moral struggles.

In my presentation I will focus on the intertwinement of cultural contact, multiculturalism and the beauty of nature in the imaginary literary borderspaces – a fictitious Finnish-Russian Karelia and an imaginary Finno-Ugrian-Slavonic-Baltic "Sarmatia".

ZOLTÁN NÉMETH

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Hermeneutyczny zwrot w interpretacjach Europy Środkowej. Europa Środkowa jako tradycja historyczna, kulturowa i literacka

Artykuł proponuje reinterpretację pojęcia Europy Środkowej w perspektywie historycznej, kulturowej i hermeneutycznej. Punktem wyjścia jest założenie, że „Europa Środkowa” nie stanowi stabilnej kategorii geograficznej, lecz funkcjonuje przede wszystkim jako konstrukcja dyskursywna i interpretacyjna. Autor analizuje różne projekty definiowania regionu, które pojawiały się w XIX i XX wieku w kontekście niemieckich koncepcji Mitteleuropy, idei federacyjnych oraz wizji politycznych formułowanych przez intelektualistów i polityków Europy Środkowej. W tym kontekście odwołuje się do ustaleń badaczy takich jak Norman Davies, Mária Ormos, Csaba Kiss Gy. oraz Ferenc Lendvai L., którzy wskazują na historyczną zmienność i ideologiczne uwarunkowania pojęcia regionu. Jednocześnie artykuł interpretuje te koncepcje w świetle krytyki dyskursu inspirowanej refleksją Edwarda Saïda nad relacją między językiem, wiedzą i władzą. Szczególne miejsce zajmuje tu debata intelektualna lat osiemdziesiątych XX wieku, zapoczątkowana m.in. esejem Milana Kundery o „tragedii Europy Środkowej”. Autor podkreśla również znaczenie hermeneutycznego zwrotu w humanistyce, który zgodnie z refleksją antropologiczną reprezentowaną przez Jamesa Clifforda uwrażliwia badaczy na historyczne i kulturowe uwarunkowanie perspektywy interpretacyjnej. W rezultacie Europa Środkowa jawi się jako dynamiczna przestrzeń narracji, interpretacji i sporów o tożsamość regionu, a nie jako jednoznacznie określony obszar geograficzny.

LÁSZLÓ KÁLMÁN NAGY
UNIwersytet Jagielloński

Postmodernistyczna tęsknota za wspólnotą ugrofińską w powieści Noémi Szécsi „Ugrofińska wampirzyca”

W pierwszej części referatu szkicowo analizowana zostanie problematyka języka i kultury w relacji Słowianie – slawistyka vs. Ugrofinowie – ugrofinistyka. Ze względu na ewidentne podobieństwa języków słowiańskich idea kulturowej wspólnoty Słowian właściwie nigdy nie została naukowo podważona, choć w ciągu historii przechodziła kilka faz metamorfozy i w zależności od warunków politycznych ulegała zniekształceniom. Widać to nie tylko w dziewiętnastowiecznej polityce zaborcy carskiego wobec narodu polskiego, lecz także w problematyce chociażby interpretowania pojęcia m.in. polonistyki i rusycystyki na tle slawistyki w całym okresie po drugiej wojnie światowej. Druga część referatu skupia się wokół problematyki powieści Noémi Szécsi „Finnugor vámpír” (2002), „Ugrofińska wampirzyca” (2006) na tle pokrewieństwa kulturowego różnych narodów ugrofińskich. Szuka odpowiedzi na pytanie, czy w ogóle istnieje ta wspólnota czy powieść stanowi raczej mityzację rzeczywistości. Może być także wyrazem tęsknoty za mitem o wspólnocie ugrofińskiej. Utwór zasługuje na uwagę z różnych powodów. Wśród nich należy wymienić jego popularność na Węgrzech oraz w innych krajach dzięki przekładom m.in. na język angielski, włoski i polski. Fragmenty książki zostały przetłumaczone nawet na język szwedzki. Z powodów gatunkowych również jest to utwór unikalny, stanowi bowiem przykład powieści postmodernistycznej o cechach realizmu magicznego, która jest jednocześnie parodią powieści o wampirach.

TAKEHIRO OKABE
UNIVERSITY OF HELSINKI

The Soviet Union as a laboratory of Slavic-Finnic friendship

This paper draws on the latest research in Soviet and Finnish history to demonstrate how historical studies can contribute to the study of Finno-Ugric people. Although a significant gap remains between Finno-Ugric studies in general and the historical study of Finno-Ugric peoples, recent scholarship in Soviet/Russian, Finnish, and Estonian modern history has begun to address Finno-Ugric nationalities and their relationships with Slavic peoples. Since pioneering historians first raised the nationalities question as a key topic, many scholars have explained both “affirmative action” policies and violence within Soviet nationality policy.

In Finland and Estonia, recent works (including my own research) have explored Baltic-Finnic groups (Finns, Karelians, Veps, Ingrians, Estonians in the Soviet Union) within the broader context of Soviet history. However, insufficient attention has been paid to how concepts of Finnic and Finno-Ugric kinship interacted with Soviet ideology in shaping the coordination of diverse nationalities and ethnic

groups across the Soviet Union and the socialist bloc. Similarly, Finnish historians have recently begun to examine the fate of Finns in the Soviet Union during the early Soviet years. These studies however tend to frame the topic primarily within national historiographies and often lack engagement with the broader Soviet/Russian historical context.

Taking these historiographical developments into consideration, this paper introduces the latest research on the topic in Soviet/Russian, Finnish, and Estonian historical studies and proposes future approaches for analyzing the histories of Finno-Ugric and Slavic peoples in the modern era.

ADRIEN QUÉRET-PODESTA
INSTYTUT SLAWISTYKI PAN

Suplement zeszytu węgierskiego „Testimoniów najdawniejszych dziejów Słowian” czyli ślady Słowian w najstarszych węgierskich źródłach nienarracyjnych

Projekt „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian, Seria łacińska, t. 3: Średniowiecze, z. 1: Źródła węgierskie. Suplement” stanowi kontynuację grantu badawczego „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian. Seria łacińska, t. 3: Średniowiecze, z. 1: Źródła węgierskie”. W przeciwieństwie do tomu „Testimoniów” wydanego w 2025 r., w którym omówione zostały przede wszystkim źródła dziejopisarskie i hagiograficzne, projekt suplementów zajmuje się źródłami nienarracyjnymi. Korpus źródeł suplementu składa się z dziesięciu dyplomów, dwóch falsyfikatów, jednego listu, jednego źródła epigraficznego, jednego źródła liturgicznego, jednego źródła księgowego, jednego źródła prawnego oraz jednego źródła numizmatycznego. Około połowy tych źródeł jest związanych z początkami rządów węgierskiej dynastii Árpádów w Chorwacji oraz w Dalmacji, podczas gdy pozostałe źródła dotyczą terytorium Królestwa Węgier. Zawierają one wiele nazw miejscowych lub osobowych słowiańskiego pochodzenia, co pozwala nam ustalić miejsce i rolę ludności słowiańskiej zarówno przed jak i po zajęciu Kotliny Karpackiej przez Węgrów.

SZYMON PAWLAS
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Polskie nazwy narodów i języków bałtyckofińskich

Narody i języki bałtyckofińskie (zwane także bałtofińskimi, nadbałtyckimi lub po prostu fińskimi) są omawiane w literaturze polskojęzycznej od dawna. W swoim wystąpieniu skupiam się głównie na materiale etno- i glottonimicznym opracowań XX-wiecznych takich jak książka pt. „Polska a Ugrofinnowie” Ernitsa z 1938, dokonany w 1971 przez Jastrzębską-Helder przekład książki Hajdú pt. „Narody i

języki uralskie”, książka pt. “Języki świata i ich klasyfikowanie” Majewicza z 1989 oraz wydawana od 1993 „Encyklopedia językoznawstwa ogólnego”. Większość tych nazw ma charakter endonimiczny (a przynajmniej nie występuje w ich przypadku opozycja między egzonimami a endonimami), mogą jednak występować w różnych formach (np. *Karelowie, Karelczycy; Setu, Setukezi* itp.), ponadto nie wszyscy autorzy dokonują takiej samej delimitacji poszczególnych podmiotów (narodów/języków). Referat stanowi kontynuację artykułu „Polskie nazwy narodów i języków permskich” powstałego po wystąpieniu na zeszłorocznej konferencji „Polska a Ugrofinowie”.

PATRICIA PÁSZT

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI

Recepcja sztuk teatralnych węgierskiego dramaturga Jánosa Háyeo w Polsce

Współczesny dramat węgierski w ostatnim dwudziestoleciu zyskał coraz większą popularność w Polsce, co dobrze widać po rosnącej liczbie premier teatralnych i czytanych przedstawień. Wśród węgierskich autorów, którzy odnieśli duży sukces na polskich scenach, należy wymienić przede wszystkim Jánosa Háyeo.

János Háye jest jednym z najbardziej cenionych i najbardziej wszechstronnych węgierskich pisarzy współczesnych. Jego teksty w latach 90. poprzedniego stulecia były inspirowane awangardą, następnie odnosiły się do filozofii i mitologii, aż w końcu skupiły się na codziennej egzystencji indywidualnej jednostki. W utworach używa on specyficznego języka lirycznego i współczesnego zarazem, umiejętnie łącząc realizm z metafizyką. Największe sukcesy Háye odniósł jako dramaturg, napisał ponad 20 sztuk scenicznych. Jest jednym z najbardziej znanych i najpopularniejszych współczesnych dramaturgów na Węgrzech i laureatem wielu nagród i wyróżnień literackich.

Pomimo popularności i międzynarodowego uznania autora – jego dzieła zostały przetłumaczone na język polski, rosyjski, angielski, niemiecki, włoski, słowacki, chorwacki, fiński oraz serbski, a sztuki sceniczne są z sukcesem wystawiane przez najlepsze teatry na Węgrzech i za granicą, również w Polsce – bibliografia dotycząca twórczości Jánosa Háyeo jest niewielka.

Wbrew temu, że recepcja jego dramatów jest obfita, nie można twierdzić, że na ich temat istnieje wyczerpujący dyskurs naukowy. W Polsce, choć jego utwory dramatyczne kilkakrotnie zostały opublikowane i zainscenizowane, nie ukazała się dotychczas żadna antologia ani monografia poświęcona twórczości Jánosa Háyeo.

Referat ma na celu przybliżenie adaptacji teatralnych w Polsce oraz komparatystycznej recepcji sztuk Háyeo na Węgrzech i w Polsce.

Strategie zmiany języka w twórczości autorek transjęzycznych pochodzenia węgierskiego i polskiego

Jednym z kluczowych momentów w historii Europy Środkowej¹ był okres po II wojnie światowej, kiedy państwa regionu – w tym Polska i Węgry, do których odnosi się niniejszy referat – doświadczyły masowych fal emigracji do Europy Zachodniej oraz poza kontynent europejski (Peach 1997). Doświadczenia te znalazły swoje odzwierciedlenie w licznych tekstach literackich, które współcześnie określa się najczęściej mianem literatury (e)migracyjnej. Należy jednak podkreślić, że termin ten nie wyczerpuje pełnego spektrum pojęć stosowanych do opisu narracji powstających w kontekście migracji².

Pojęcie literatury (e)migracyjnej pozostaje w ścisłym związku z koncepcją literatury transnarodowej bądź transkulturowej. Jej istotą jest przekraczanie granic jednej kultury, często ujmowanej jako monolityczna, oraz analiza zjawisk lokujących się w przestrzeni „pomiędzy” – w kulturowej strefie granicznej, w miejscu zbliżenia lub konfrontacji co najmniej dwóch kultur, języków i tradycji literackich. W kontekście tych zjawisk szczególnego znaczenia nabiera również pojęcie transjęzyczności, odnoszące się do twórczości autorów, którzy z różnych powodów decydują się pisać w języku innym niż ich pierwszy język.

Celem niniejszego artykułu jest analiza strategii zmiany języka w twórczości dwóch autorek transjęzycznych: Edit Bruck – Żydówki pochodzenia węgierskiego – oraz Evy Hoffman, również Żydówki, lecz wywodzącej się z Polski. Obie autorki doświadczyły migracji po II wojnie światowej, co wywarło istotny wpływ zarówno na ich biografie, jak i na dokonywane przez nie wybory literackie. Zdecydowały się one tworzyć w językach innych niż ich języki ojczyste – Bruck pisze po włosku, natomiast Hoffman po angielsku.

Różnica między nimi dotyczy przede wszystkim przebiegu samego procesu zmiany języka. W przypadku Bruck przyjęcie nowego języka wiązało się przede wszystkim z odrzuceniem języka dzieciństwa, który przywoływał traumatyczne doświadczenia, takie jak pobyt w obozie koncentracyjnym czy śmierć członków rodziny. Dla Hoffman natomiast przyjęcie języka angielskiego jako języka narracji stanowiło doświadczenie przymusowe i dramatyczne, prowadzące do głębokiego kryzysu tożsamości.

Bibliografia

¹ W niniejszym artykule termin „Europa Środkowa” używany jest jako synonim Grupy Wyszehradzkiej, obejmującej Polskę, Węgry, Czechy oraz Słowację.

² Więcej na temat koncepcji literatury migracyjnej można znaleźć m.in. w pracy Joanny Kosmalskiej (2022) oraz w artykułach opublikowanych w „Tekstach Drugich” w numerze 2016/3 pod tytułem Literatura migracyjna.

Kosmalska Joanna, 2022, Defining Migration Writing, "Journal of Literary Theory", Volume 16 Issue 2, <https://doi.org/10.1515/jlt-2022-2028> ;

Literatura migracyjna, „Teksty Drugie”, 2016/3.

Peach, Ceri, 1997, Postwar Migration to Europe: Reflux, Influx, Refuge, "Social Science

Quarterly", Vol. 78, No. 2 (June 1997), pp. 269-283.

LAURA SANTOO

UNIWERSYTET GDAŃSKI

"With all due respect, but that's sick." Perceptions of hobby horsing in Polish and Finnish social media discussions

Although children have been playing with stick horses, or hobby horses, for centuries, the phenomenon has only relatively recently become a major trend on the internet and social media, even outside Finland. Hobby horsing combines sport, handicrafts, creativity, and social interaction. It can also encourage entrepreneurial skills among children and teenagers, who often sell hobby horse accessories online.

Despite its many positive qualities, the phenomenon has been met not only with admiration and curiosity, but also with misogynistic and hostile reactions. Gender equality expert Katariina Ainasoja argues that the tendency to underestimate girls' hobbies and view them as embarrassing functions as a tool to control.

This study aims to examine how hobby horsing is perceived across selected Polish and Finnish Instagram accounts – both those focusing on hobby horsing and those that cover it only occasionally alongside other topics.

Furthermore, the study seeks to connect this phenomenon and findings to the broader issue of how girls' hobbies are often devalued, and how activities associated with femininity are frequently perceived as embarrassing, potentially leading to social exclusion.

ELIZAVETA SOSNOVTSEVA

UNIVERSITY OF TARTU

The influence of Estonian on the written Russian of school and university students

The issue of mutual language influence in bilingual and multilingual contexts has been extensively studied from linguistic, sociolinguistic, and psycholinguistic perspectives. In Estonia, the long-term coexistence of Estonian and Russian, as well as the significant proportion of Russian-speaking population, create favorable conditions for language contact and interference.

Research on Estonian–Russian contact has traditionally focused on the

lexical level. Contact-induced lexical changes, such as borrowings, insertions, calques, hybrid forms, and code-mixing, have been well described. In the speech of Russian speakers in Estonia, both direct borrowings (e.g., *selge*, *lapselaps*, *kaksikud*) and hybrid forms combining Estonian stems with Russian derivational morphology (e.g., *kjul'movato* < *külm* + *kholodnovato*, *leibushek* < *leib* + *khlebushek*, *kandidirovat'*; Protassova, Yelenevskaya 2021: 196–197) are attested. At the same time, such phenomena belong largely to the domain of intentional language use and are often subject to speakers' awareness and correction. Structural and grammatical changes in Russian under the influence of Estonian are more difficult to identify but are of particular interest. First, research in this area remains at the stage of data collection, and no publicly available corpus of this type of heritage speakers currently exists. Second, the available data consist of isolated examples that often allow multiple interpretations. Third, grammatical phenomena typically occur in unintentional language use and are rarely subject to conscious reflection.

The paper analyzes prepositional-case forms (*Ja uchus' 8 klasse, Tallinne transport besplatnyj*), attributive constructions (*dom dlja otdykha, Mukhvi fota*), and selected constructions (*spokoen so svoej prozhitoj zhizn'ju, ja dobraja vokrug ljudej*) from the perspective of language contact. Particular attention is paid to case endings, word order, and patterns of lexical compatibility. It is argued that such features may reflect both Estonian influence and internal tendencies of contemporary Russian.

JAROSŁAW SUCHOPLES
UNIwersytet Warszawski

Finland between Sweden and Russia, from Peter the Great to our times

Throughout history, Finland's relations with Russia have been determined by Russian attempts to secure control over the eastern part of the Baltic region. In the middle ages, the principal strategy was about control over trade routes, especially between Novgorod and Western Europe and Byzantine. After the foundation of Saint Petersburg in 1703 by Peter the Great, Russian rulers faced the problem of ensuring the city's security. When Finland became a Russian province in 1809, it seemed that Russia's security dilemmas in the Baltic were finally resolved. However, the fall of Tsarist Russia in 1917 changed this situation. Finland gained independence, and the Russian border was moved east, to the outskirts of St. Petersburg. For the leaders of the USSR, which replaced the Romanov empire, WW2 provided an opportunity to attempt to recover lost Finnish territories. Although the Red Army failed to conquer Finland during two wars (1939–1940 and 1941–1944), the Soviet-Finnish border was moved back westwards, and Finland had to account for the requirements of the USSR's security policy and make it a priority in its own foreign policy.

ELŻBIETA SZAWERDO
UNIwersytet Warszawski

Obraz szkoły – na podstawie wybranych utworów literackich i współczesnych filmów węgierskich i polskich

Referat będzie dotyczył porównania obrazu szkoły na Węgrzech i w Polsce na podstawie najnowszych filmów, które stosunkowo niedawno trafiły do kin w swoich krajach. Na Węgrzech była to „Nauka” („Fekete Pont”) z 2024 r. oraz „Bez powietrza” („Elfogy a levegő”) z 2023 r, a w Polsce trzy części „Piep*zyć Mickiewicza”. Obraz współczesnego szkolnictwa i problemów dzieci i młodzieży postaram się porównać z wybranymi utworami literackimi. Literatura dotycząca szkoły jest bardzo bogata, więc referat ograniczy się do tych pozycji, które występują, bądź dotychczas występowały najczęściej w kanonie lektur szkolnych w obu krajach.

Każdy z filmów i utworów literackich, o których będzie mowa, w inny sposób skupia się na problemach szkolnictwa, problemach młodzieży i grona pedagogicznego. Dotyczy także innych czasów. W referacie będzie zwrócona uwaga na to, które z tych problemów są bardziej uwypuklone. Spróbuję odpowiedzieć na pytanie, czy obraz szkoły na Węgrzech i w Polsce jest wykreowany podobnie, czy też znacząco się różni?

JOANNA SZCZUTKOWSKA
UNIwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Obecność kulturalna Polski na Węgrzech w tzw. dekadzie gierkowskiej

W wystąpieniu chciałabym zwrócić uwagę na znaczenie kontaktów kulturalnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Węgierskiej Republiki Ludowej, ze szczególnym uwzględnieniem związków filmowych. Pomyślna uwarunkowania polityczne (zewnętrzne i wewnętrzne) w latach 70. XX w. sprzyjały różnym przedsięwzięciom i inicjatywom twórczym, które trwale zapisały się w dziejach stosunków dwustronnych Polski i Węgier po 1945 r.

IVAN ŠIMKO
Slovak Academy of Sciences

***i*-verbs in Old Church Slavonic: towards a definite conjugation?**

Slavic verbs show many suffixes inherited from earlier stages, affecting valency and/or aspect. However, their functional distinction is not clear even in the oldest recorded Slavic variety, Old Church Slavonic (OCS), as they were already being replaced in this role by prefixes. One of the most common verbal suffixes is *-i-*, appearing both in present and aorist stems, used to build old causative-iteratives

(e.g. *sušiti* '[make] dry'), as well as younger denominal verbs (e.g. *xvaliti* 'praise'). From a synchronic point of view, many *i*-verbs appear in OCS as transitive counterparts of morphologically simpler verbs (e.g. *piti* intr. 'drink' vs. *napoiti* tr. 'give drink'), but also of other suffixed stems (e.g. old fientive *vbrěti* intr. 'boil' vs. *variti* tr. '[make] boil'). Productivity of *-i-* as a valency marker in OCS can be tested by comparison with neighboring languages showing markers with a similar function – like Hungarian – using a parallel text.

Our study uses an etymologically annotated corpus of Psalms based on Apocryphal Codex and Sinai Psalter, focusing on formal presence of markers, agnostic towards the actual function. We look for OCS stem-suffixes preferred on instances of individual (indefinite, definite, reflexive) conjugations in the Old Hungarian version of the text. Preliminary results indeed show a preference of OCS *i*-stems (especially present) in parallel instances of definite verbs in the latter. We will also examine the distribution of prefixes and argument structures in order to see whether the conjugations could have been affected by contact.

IWONA ŚWIĄTCZAK-WASILEWSKA
UNIWERSYTET GDAŃSKI

Tehdä ei mitään ja nauttia siitä! Reframing “doing nothing:” *joutilaisuus* in Finnish-language Instagram discourse

This presentation examines how the Finnish concept of *joutilaisuus*, often glossed as “doing nothing,” yet culturally distinct from laziness or leisure, is framed in contemporary Finnish-language Instagram discourse. It considers the concept’s relevance for Polish women in light of the PKO Bank Dobrostan Polek 2025 Report, which links economic pressure and mental load to lower well-being. The study investigates how *joutilaisuus* is discursively constructed, morally evaluated, and positioned as a meaningful practice within the Finnish society shaped by a productivity-oriented ethic.

Instagram is approached as a site where norms, trends, and cultural meanings are produced, circulated, and normalized. The study draws on framing theory (Goffman 1974; Entman 1993; Lakoff 2004) and the concept of footing (Goffman 1981; Levinson 1988) to analyze how *joutilaisuus* is presented and how users position themselves toward it. Methodologically, a corpus-assisted qualitative discourse analysis was applied to approx. 1,100 Finnish-language Instagram posts containing *joutilaisuus* or *joutilas*, totaling 11,640 words, manually compiled and analyzed with Voyant tools. Attention was paid to lexical patterns, thematic contexts, captions, hashtags, emojis, and images, which collectively normalize *joutilaisuus* as a legitimate practice rather than a failure of productivity.

Findings reveal multiple framings of *joutilaisuus*: as an intentional, restorative state that supports well-being and creativity; a culturally sanctioned pause tied to

holidays or seasonal rhythms; a meaningful yet guilt-laden practice shaped by productivity norms; and a cultivated presence enacted through minimalist, low-distraction environments. Read against the Dobrostan Polek 2025 findings, these framings suggest that well-being does not depend on increased financial resources, but may be fostered through low-cost practices of *joutilaisuus*. From a comparative perspective, *joutilaisuus* can be read as a Finnish response to “jeszcze dzisiaj nie usiadłam,” a culturally idiomatic and distinctly gendered way to express constant motion, duty, and self-sacrificing productivity of Polish women. While the Polish “jeszcze dzisiaj nie usiadłam” reflects an internalized norm of continuous activity, Finnish *joutilaisuus* provides both a justification and a practical model for interruption and pause. Instagram users adopt diverse footings—from validating to instructive—positioning *joutilaisuus* as a cultural resource for rethinking rest in performance-oriented contexts.

LÁSZLÓ TAPOLCAI

EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY

Ideowe podstawy władzy: mity dynastyczne w Europie Środkowo-Wschodniej w X-XII ww.

Do końca w. X w naszej części Europy ukształtowały się trzy twory polityczno terytorialne, niemalże jednocześnie z Rzeszą Niemiecką i Rusią Kijowską. Patrząc wstecz z naszych czasów na te organizmy, Czechy, Polskę i Węgry, okazały się one trwałe, między innymi dzięki działalności kolejnych członków dynastii panujących w tych państwach. Poza wojskiem, kościołem, administracją i sądownictwem mieli oni do dyspozycji bardzo skuteczne narzędzie, dzięki któremu w oczach podwładnych, ale czasami nawet obcych, mogli się okazać najbardziej odpowiednimi – „naturalnymi” (jak pisał Gall Anonim) panami danego kraju.

Wszystkie trzy dynastie panujące w X-XII ww. na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej wyrobiły swoje mity dynastyczne w tym okresie. Najwcześniej chyba Przemyslidzi, potem Piastowie, a wreszcie Arpadowie. Proces ten mógł trwać od kilku pokoleń do kilku lat. W trakcie tego procesu spajano lokalne motywy z ogólnymi strukturalnymi elementami mitycznymi. Znamy te mity dzięki temu, że spisali je kronikarze właśnie w XII wieku: Kosmas w „Kronice czeskiej”, Gall Anonim w „Kronice polskiej”, i Anonimowy Notariusz w „Czynach Węgrów”.

Oprócz wieku powstawania łączą te mity pewne podobieństwa konstrukcji, jak chociażby znaczące albo mówiące imiona bohaterów i bohaterek, mnożenie pokoleń przodków, elementy cudowne w narracji. Oprócz oczywistych podobieństw jest niemało rozbieżności w narracjach tych mitów dynastycznych. Mit czeski i polski ma wiele elementów konstrukcyjnych ze wspólnej mitologii ludów indoeuropejskich, a w micie węgierskim mieszają się te elementy z motywami mitologii ludów tureckich i ugrofińskich.

W referacie staram się przedstawić podstawowe problemy badawcze, oświetlić kilka możliwych rozwiązań i pokazać te procesy, wskutek których powstały te mity, które – w formie wiele razy zmienionej i modyfikowanej, pozbawione wprowadzie ich pierwotnych wypowiedzi – są czytane, opowiadane i dyskutowane do dziś.

ARKADIUSZ TYDA

UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI

Węgierskie wątki w doświadczeniu Łemków w Austro-Węgrzech i Stanach Zjednoczonych w aspekcie społeczno-politycznym i kulturowym

Celem referatu jest analiza roli „wątków węgierskich” w doświadczeniu Łemków w kontekście funkcjonowania tej grupy w strukturach Austro-Węgier oraz w warunkach emigracji, przede wszystkim do Stanów Zjednoczonych. Punktem wyjścia jest założenie, że położenie Łemków na pograniczu karpackim, w obrębie złożonego organizmu politycznego monarchii dualistycznej, sprzyjało powstawaniu wielopoziomowych relacji między światem słowiańskim a ugrofińskim, które miały nie tylko charakter kulturowy, lecz także wyraźny wymiar społeczno-polityczny.

W pierwszej części wystąpienia omówione zostaną uwarunkowania funkcjonowania Łemków w Galicji oraz znaczenie sąsiedztwa z częścią węgierską monarchii, w tym oddziaływanie odmiennych modeli polityki narodowościowej i administracyjnej. Następnie uwaga zostanie poświęcona ekonomicznym i społecznym czynnikom migracji, które przyczyniły się do powstania sieci transnarodowych obejmujących zarówno obszar monarchii, jak i diasporę amerykańską.

Kluczowym elementem analizy będzie ukazanie, w jaki sposób doświadczenia wyniesione z funkcjonowania w ramach monarchii austro-węgierskiej wpływały na strategie adaptacyjne Łemków w środowisku wieloetnicznym w Stanach Zjednoczonych. W tym kontekście zostaną rozpatrzone kwestie organizacji życia społecznego, relacji między grupami migrantów oraz procesów kształtowania się tożsamości.

Referat wpisuje się w problematykę kontaktów słowiańsko-ugrofińskich, ukazując Łemków jako aktywnych uczestników tych relacji oraz nośników doświadczeń pogranicza, które w warunkach migracji ulegały przekształceniom, zachowując jednak swój społeczno-polityczny charakter.

KATALIN TÖRÖK

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

Wpływy słowiańskie w kuchni węgierskiej. Analiza etymologiczna

Celem referatu jest zbadanie nazw potraw, wypieków lub trunków w kuchni węgierskiej, które pochodzą z jakiegoś języka słowiańskiego. Wśród nich znajdują

się takie, które są już całkowicie zasymilowane w języku węgierskim, jak również takie, których nazwa brzmi obco i wskazuje jednoznacznie na słowiańskie pochodzenie. Czasem tylko część nazwy nawiązuje do źródła. W badanym materiale znajdują się także nazwy specjałów kuchni słowiańskiej. W referacie omówię, w jakiej formie językowej występują one na węgierskich blogach kulinarnych.

KRZYSZTOF TOMASZ WITCZAK
UNIwersytet Łódzki

W kręgu egzogamii. Kontakty językowe słowiańsko-ugrofińskie (indoeuropejsko-uralskie) na przykładzie leksyki z zakresu pokrewieństwa i powinowactwa

Języki ugrofińskie w odległych czasach wchłonęły sporą liczbę słów pochodzenia indoeuropejskiego, głównie na skutek nie dość sprecyzowanych kontaktów z ludnością indoirańską, irańską, bałtycką, słowiańską i germańską. Dystrybucja wielu zapożyczeń indoeuropejskich w językach ugrofińskich wydaje się wskazywać, że kontakty pomiędzy plemionami indoeuropejskimi i uralskimi rozpoczęły się w bardzo odległych czasach. Dostrzegamy też liczne zapożyczenia nowsze z wyodrębnionych już języków rodziny uralskiej do języka rosyjskiego i odwrotnie, dokonane w dobie wczesnonowożytnej i nowożytnej, do których dochodzi na skutek pogłębiającego się bilingwizmu i stopniowej (edukacyjno-kulturalnej) rusyfikacji ugrofińskich etnosów. Wydaje się, że prehistoryczne kontakty uralsko-indoeuropejskie najłatwiej można objaśniać funkcjonowaniem egzogamii wśród ludów uralskich, czyli kulturowej i społecznej zasady nakazującej dobór małżonka spoza własnej grupy społecznej, klanu, rodu lub plemienia. Dzieci z takiego mieszanego małżeństwa (mające np. ojca-Ugrofina i matkę-Słowiankę) z konieczności posługiwały się zarówno językiem ojca, jak i matki, lecz ich egzystencja w społeczności ugrofińskiej wymuszała ostatecznie wybór pierwszej opcji. W tej sytuacji łatwo mogło dochodzić do zapożyczeń obcojęzycznych i do ich stopniowego rozpowszechnienia nie tylko w obrębie rodziny, lecz także wśród członków klanu, plemienia i całego narodu. W referacie skupię na kilku wybranych słowiańsko-ugrofińskich nazwach pokrewieństwa i powinowactwa o znaczeniu 'matka', 'mąż', 'chłopiec, syn', 'ciotka', 'córka', 'kobieta', 'siostra'.

KATARZYNA WOJAN
UNIwersytet Gdański

Sauna – o najpopularniejszym terminie fińskim i jego życiu w polszczyźnie

W referacie zostanie omówiony termin „sauna”, jako jeden ze starszych (lecz, w rzeczy samej, nie najstarszych) fennizmów w polszczyźnie, będący zarazem nazwą

realiów kulturowych. Zostanie on przeanalizowany w ujęciu historyczno-językowym (diachronicznym) na szerszym tle kulturowym oraz synchronicznym (dotyczy systemu języka polskiego) z elementami komparatystyki językowej. W części pierwszej przedstawiona zostanie etymologia słowa w oparciu o najnowszą literaturę przedmiotu (sugerowany w piśmiennictwie fińskim źródłosłów germański versus wysuwane postulaty etymonu ugrofińskiego; także stwierdzenie racjonalnej przesłanki do rewizji pochodzenia słowa). Pokazane zostaną lingwokulturowe analogie terminów w szerszej palecie języków, w tym w językach z pnia uralskiego. Wyjaśniony zostanie terminologiczny ciąg kulturowy: „izba – łaźnia – sauna”; ukazane zostaną jego reprezentacje w polskiej historiografii, leksykografii (w tym w encyklopedystyce), piśmiennictwie popularnonaukowym i popularyzatorskim, jak w również w literaturze pięknej (pod wpływem kontaktu z kulturą fińską). Zademonstrowana zostanie ustalona przez autorkę referatu chronologia napłynięcia terminu „sauna” do dwudziestowiecznej polszczyzny pisanej; przedstawiona zostanie pierwsza notacja pojęcia „sauna” w polskiej encyklopedii uniwersalnej (poświadczenie w Encyklopedii Gutenberga). W części drugiej referatu uwaga zostanie poświęcona semantyce zapożyczenia słowa „sauna” (znaczeniom zarejestrowanym w słownikach objaśnieniowych i in., znaczeniom przenośnym itd.) oraz notacjom jego derywatów odzapożyczeniowych (m.in. w tworzonych i na bieżąco aktualizowanych korpusach neologizmów). Ukazana zostanie dynamika kreacji słowotwórczych słowa-matki „sauna” oraz obfitość kolokacji. W zbiorze uwzględnione będą również firmomimy (ergonimy komercyjne). Rozróżnione zostaną pseudofennizmy (internacjonalne transfery z innych języków, zadomowione także w dzisiejszym języku fińskim). Za bazę materiałową posłużył tu korpus internetowy współczesnych tekstów różnego typu (z dominantą reklamowych). Metodologia pracy: po ekscerpacji materiału językowego przeprowadzona została jego interpretacja. Analiza połączeń wyrazowych z „sauną” w centrum, będących w obiegu językowym (w komunikacji medialnej i społecznej), prowadzi do wniosku, że termin „sauna” bardzo dobrze zaadaptował się w polszczyźnie. W ostatnim ćwierćwieczu obserwuje się intensywny przyrost połączeń słownych z „sauną”. Nowym desygnatom oraz nowym zjawiskom (faktom) kulturowym towarzyszą nowe nazwy (w tym o charakterze opisowym). Często ujawniają one znaczenie kolokacyjne bądź terminologiczne. Niektóre ujawniają się w już utrwalonych związkach łączliwych z wyrazem „sauna”.

12-13 MAJA 2026
KATEDRA
HUNGARYSTYKI

WYDZIAŁ NEOFILOLOGII
UNIWERSYTET WARSZAWSKI
UL. DOBRA 55

FENHUN.WN.UW.EDU.PL

SŁOWIANIE A UGROFINOWIE

KONFERENCJA